

Linderöds kyrka

Lunds stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

Kerstin Börjesson 2023-04-12

Omslagsbild: Flygbild över Linderöds kyrka från söder, år 2015. Fotograf: Pär-Martin Hedberg, HioPhoto. Bildrättigheter: Lunds stift.

Linderöds kyrka från söder.

Linderöds kyrka

Tollarps församling, Villands och Gärds kontrakt, Lunds stift, Linderöds socken, fastighet Linderöd 43:1, Kristianstad kommun, Skåne län och landskap

Beskrivning och historik

Kyrkomiljö

Linderöds socken omnämns i skrift första gången 1332, då skrivet som "*Lynderyth*" som troligen kommer av ordet *Lind* och *Ryd*, det senare med betydelsen - *röjd plats*. Ortnamnet kan hänga samman med den tid då en fast bebyggelse etableras på platsen. Ortnamn som slutar med *-ryd* tillhör en relativt sen ortnamnsgrupp som hittas framför allt i ris- och skogsbygder. Arkeologiska undersökningar i området visar att det förmodligen är först under yngre stenålder som man börjar röja i skogen och odla upp små ytor i området. Kring de första århundradena efter Kristi födelse intensifieras uppodlingen och röjningen av landskapet. Från denna tid finns röjningsrösen och en del boplatsslämningar i området. Det finns inte belagt när en fast bebyggelse etableras i Linderöd men det sker sannolikt under vikingatid eller tidig medeltid då odlingen intensifieras i området. När kyrkan byggdes under 1100- eller 1200-talet bör bebyggelsen i Linderöd vara etablerad.

En ursprunglig portalomfattning har flyttats till kyrkans västra sida och utgör huvudentré.

Vid enskiftet 1806 bestod byn av ett litet antal gårdar i en klunga ett stycke söder om kyrkan. 1886 drogs järnvägen Hörby-Tollarp fram till byn. Järnvägen fick sin sträckning mellan kyrkogården och bytomten där Linderöds station uppfördes. Ett stationssamhälle med villor och småindustrier växte fram i anslutning till stationen framför allt söder om järnvägen och ner mot landsvägen gamla E22 sträckning. 1967 lades stationen ner och järnvägsspåren togs bort. Den nuvarande bebyggelsen är koncentrerad till området söder om järnvägen, det före detta stationssamhället och söderut mot E22:ans gamla sträckning. Kyrkan står kvar som en solitär i byns nordöstra del med endast prästgården intill kyrkogårdens nordöstra hörn. Den gamla kyrkogården är belägen på en plåtå med åkermark och öppen mark närmast i norr, väster och öster. Längre norrut finns ett skogsområde och i slutningen söder om gamla kyrkogården ligger den nya kyrkogården.

Kyrkobyggnad

Linderöds kyrka uppfördes i slutet 1100-talet i romansk stil av gråsten med fint skulpterade detaljer av sandsten i sockel, portal och omfattningar. De ursprungliga delarna som består av långhus, kor och absid är till stora delar bevarade. Under tidig gotisk tid dekorerades kyrkan med kalkmålningar. Spår av dessa syns på långhusets nordmur. Under 1400-talet valvslogs kyrkan invändigt med två valvtravéer kryssvalv

över långhuset och en valvtravé över koret. Valven kom att dölja kyrkans ursprungliga fönsteröppningar som då hamnade ovan valven. Ett par fönster syns ännu från kyrkans långhusvind. Nya större fönsteröppningar gjordes till kyrkorummet. År 1498 dekorerades valven med kalkmålningar av Anders Johansson, en av få valvkonstnärer vars namn är känt genom inskriften *1498 Markae Andrae Johanni*. Under senmedeltiden tillkom möjligen ett vapenhus vid sydportalen på långhusets södra sida. Troligtvis har inget vapenhus funnits vid långhusets norra sida. År 1770 förlängdes långhuset mot väster. Tillbyggnaden gjordes endast något högre än takhöjden på långhuset och avsikten var att bygga på västförlängningen senare vilket dock aldrig skedde. Däremot fanns förr en förhöjd trappgavel mot väster vilket gav intryck av ett lägre ”torn”. Kyrkklockan hängde fram till 1835 i en klockstapel på kyrkogården då klockstapeln revs och klockan hängdes upp i västförlängningen.

Under 1860-talet var kyrkan i behov av reparation och 1870 beslöt församlingen att riva kyrkan och bygga en ny. Beslutet överklagades dock och församlingen bestämde sig för att reparera den befintliga kyrkan. Mellan åren 1872-73 genomgick kyrkan därmed en omfattande renovering efter ritningar av arkitekten Helgo Zettervall. Vapenhuset i söder revs, sydportalen sattes igen och i nordportalens ställe gjordes en fönsteröppning. En ny ingång gjordes istället i kyrkans västra sida. Delar från portalen i norr eller söder återanvändes i den nya portalomfattningen. Yttertaken renoverades, nya parställda fönster togs upp och absiden murades om med entré från öster. Invändigt tillkom nya bänkar, ny sakristia bakom altaret i absiden och möjligen en ny läktare i väster. År 1891 installerades en orgel och en järnkamin i kyrkorummet. I samband med en renovering 1929 återupptäcktes kyrkans medeltida kalkmålningar. Målningarna togs gradvis fram och restaurerades fram till 1950.

Mellan åren 1948-51 genomgick kyrkan en omfattande invändig renovering under ledning av slottsarkitekt Knut Nordenskjöld. Renoveringen omfattade förutom installation av värme-, el- och belysningsanläggning, inbyggnader i västförlängningens bottenplan, breddning av mittgången, nya bänkar och golv i bänkkvarteren, kalkstensgolv i kor och sakristia och nya fönsterbågar. Samtidigt gjordes också framtagning av kalkmålningar av konservator Oswald Oswald. Under 1975 täcktes yttertaken om med kopparplåt. Senaste invändiga renovering utfördes mellan 2005-2006 då kyrkans elanläggning moderniserades och interiören bättringsmålades. Under 2020 avlägsnades ett mindre antal bänkar i långhuset. Det skedde även en ommöblering av den östliga delen av kyrkorummet med flytt av orgel och dopfunt.

Exteriör

Kyrkan består långhuset, med den något högre västförlängningen, ett smalare och lägre samt relativt kort kor och en absid i öster. De romanska delarna, långhuset, koret och

Kyrkan från nordost.

absiden, har en hög sockel av profilhuggen sandsten medan västförlängningen saknar synlig sockel. I övrigt har kyrkan ett enhetligt utseende med spritputsade och kalkvittade fasader som avslutas av ett slätputsat, profilerat putsat listverk upptill och enhetliga fönsteröppningar med slätputsade omfattningar. Fönsteröppningarna, och sannolikt även listverket, tillkom vid Zettervalls renovering av kyrkan på 1800-talet. Fönsteröppningarna består av en större rundbågsöppning med två mindre rundbågsfönster och ett rundat fönsterparti innefattade i ett tegelmurat masverk. Omfattningen som har två språng är slätputsad. Två fönster finns till västförlängningen, fyra till långhuset och två till koret jämnt fördelade över fasaderna. Västförlängningen som är bred i förhållande till sin höjd, har en ljudöppning i västra gavelröset med samma uppbyggnad som fönstren. I västra gaveln finns också ankarslutar som bildar bokstäverna A O (Anno), E L T samt året 1710. ELT är initialerna för Erasmus Lurentius Trädgårdh, kyrkoherde i Äsphult och Linderöd mellan åren 1749-1776.

Ingången till kyrkan är placerad i kyrkans västra sida och utgörs av kyrkans ursprungliga sydportal som flyttades hit på 1800-talet. Portalen har en omfattning av huggen sandsten med två halvkolonetter vid sidorna. Kolonetternas kapital är utformade som huvuden vilka bär upp ett rundbågsformat valv och en tympanonsten med huggen relief. Reliefen föreställer flera scener; Jesus på korset, Betlehemsstallet, de tre vise männen, en bakbunden figur, en präst i en kyrka samt några svårtydda figurer. Även dörröppningens sidor och tympanonstenens undersida har en huggen dekor. Dörren är täckt med kopparplåtar i skivor fastsatta med sexkantiga nitar på tvärgående kopparband. I öster finns en ingång till absiden i form av en enkel rundbågsformad öppning med en slätputsad omfattning. I öppningen sitter en raksluten dörr med gråmålad rombisk

Kyrkorummet sett mot öster från långhuset.

paneltäckning och ett överljusfönster med spröjsat glas. En låg trappa med blocksteg av sten leder upp till dörren.

Långhusets, västförlängningen och koret täcks av sadeltak av koppar lagd i rektangulär skivtäckning med en halv plåts förskjutning. Absiden täcks av ett halvt kägeltak med koniskt formade kopparplåtar som smalnar av uppåt. Samtliga koppartak är försedda med fotrännor.

Interiör

I väster finns ett litet vindfång innanför ytterdörren. En pardörr med glasad överdel leder in till kyrkorummet vars västra del är inredd under en orgelläktare. Orgelläktaren når fram till tornbågen som utgör gräns mellan det medeltida långhuset och ”tornet”/västförlängningen. Genom den vida rundbågsformade tornbågen upplevs västra delen och långhuset som ett enda utrymme.

Under läktaren är bänkinredningen borttagen och utrymmet fungerar som ett förрум med skåpsinredning mot väster, series pastorumtavlor och kapphängare. Läktaren bärs upp av ett bjälklag på åttkantiga pelare med profilerade kapitäl. På läktarvåningen finns en barriär mot öster utförd med spegelfyllningar och listverk i nederkant och en profilerad överliggare. I barriärens mitt är ett ryggpositiv infällt. Ryggpositivet består av fem olika stora pipplådor. Pipplådorna är gråmålade medan orgelläktarens stomme i övrigt är målad i pärlgrått. Orgeln står längre in på läktaren och är därmed inte synlig från långhuset. Övriga snickerier under läktaren är också vitmålade medan innerdörren till vindfånget är gråmålade.

Väggarna i kyrkorummet är putsade och vitmålade och fönsterbänkarna täcks av röd kalksten. Golvet består av ljusa kalkstensplattor lagda i en mittgång och i bänkkvarteren vid sidorna finns ett fernissat trägolv. Bänkarnas rakt avslutade gavlar och ryggar är målade i grå och en lilarosa färgton. Långhuset täcks av två valvtravéer kryssvalv vilka bärs upp av tresprångiga pilastrar av putsat tegel. Valvens kragband består av en vulst nederst och ett snedställt indraget skift under ett övre platt skift. Gördel- och sköldbågarna har en vid, rund form. Valven täcks av målningar daterade till 1498. Målningarnas bevarade färgton består framför allt av rödockra mot en vit botten med inslag av bland annat gula och gråsvarta färgtoner. Valvens ribbor samt sköld- och gördelbågarna är rikt dekorerade med olika bårder av akantus, stiliserade blommor, och sicksackbårder. I valvkapporna framställs olika figurscener där utrymmet mellan figurerna täcks av olika blommor, stjärnformer samt slingrande textband. Figurscenerna är mycket livligt och detaljerat framställda och skildrar skapelseberättelsen, syndafallet, livet därefter, Jesu liv, det kristna martyriets historia samt helgon- och änglabilder. I gördelbågen mellan valvtravéerna finns ett textband med en inskription som anger konstnärens namn (Andreas Johansson) och året 1498: *Anno, millesimo, quadringentesimo, nonagesimo, octavo, completum, est, pictura, (+ 4-5 bokstäver) pe(r) manus, andree, iohannis.*

Från valven hänger två ljuskronor av malm och på väggarna finns lampetter av mässing. I långhusets västra del har bänkarna tagits bort. Golvet i denna del är delvis omlagt samma kalksten som i mittgången och i koret. Vid sydöstra hörnet står predikstolen och framför bänkarna på södra sidan står dopfunten. I nordöstra hörnet står ett piano.

Mellan koret och långhuset finns en triumfbåge. Valvbågen har rundbågig form och är högre än både långhusets och korets gördelbågar men finns kvar i hela sin höjd mellan valvbågarna. Vederlagen är profilerade och bildar en murhylla mitt i valvöppningens sidor.

Koret upptas till största delen av altarpuppställningen med en femsidig altarring, altaret och altarpupsatsen. Koret har en smal rektangulär planform vilket gör att kryssvalvet är uppbyggt med smala valvkappor mot söder och norr och bredare mot öster och väster. Gördel- och sköldbågarna är spetsbågiga och slagna med följdskift, vilket möjligen är en indikation på att det är äldre än långhusvalven, medan kragbanden har samma utförande. Korets kalkmålningar framställer 12 helgonfigurer och en trettonde har troligtvis funnits i ett parti som är skadat. Bland helgonen finns de populära kungahelgonen Knut, Erik och Olof. I triumfbågen framställs Sankta Ursula och Sankta Maria Magdalena.

Absiden är öppen mot koret genom tribunbågen, en vid öppning som inte är förkroppad mot absidens yttermurar. Väggarna är putsade och vitkalkade och murade i ett med hjälmvalvet utan synligt vederlag. Från vindens ovensida syns en tegelmurning i tribunbågen vilket tyder på att denna är ommurad vid något tillfälle. Möjligen är den förstörad då den är mycket vid. Golvet är liksom i koret lagt av kalksten. Absiden är möblerad som sakristia på altaruppsatsens baksida.

Uppgång till läktaren går via en trappa intill éntren. Läktaren rymmer förutom orgeln en trätrappa upp till klockvåningen i västförlängningens andra våningsplan. Taket över orgelvåningen består av ett trätunnvalv klätt med masonit på undersidan. Klockvåningen upptas av klockbocken där en klocka från 1737 hänger. Klockbocken liksom taklaget över västförlängningen är delvis av gammalt återanvänt ekvirke. Taklaget är uppbyggd av sparrar, med ett eller två hanband och stödben vid sidorna samt bjälkar. Långhusets gavelröste är nedtaget och ersatt med en enkel skiljevägg av brädor i öster med ingång till kyrkvinden.

På gråstensmurarna ovan valven finns bevarad puts med medeltida kalkmålning. Fragment av ett oidentifierat figurmotiv från tidig gotisk tid finns bevarat på norra långhusmuren. Mitt på långhusmurarna mellan valvtravéerna syns oandelarna av två rundbågiga ursprungliga fönsteröppningar som är igenmurade från utsidan. Fönsteröppningarna har haft olika utformning. Den norra har haft en stenram som suttit långt ut i murlivet medan det södra har bestått av en dubbelsmygig öppning med en enklare plankram. I södra fönsteröppningen finns ännu rester av ett blyinfattat fönster av sekundärt monterade gröna rombiska glas. I båda fönsteröppningarna finns bevarad kalkputs i den inre smygen med ristade ”strålar” i valvbågen.

Långhusets taklag fick sin nuvarande uppbyggnad på 1600-talet med återanvända, takstolsdelar från 1200-talet. Taklaget är genomgående av ek och uppbyggt av sparrar med dubbla hanband samt bindbjälkar och snedsträvor vid sidorna. Från långhuset leder en sekundärt upphuggen öppning in till korvinden. Även kortaklaget är av sågad ek, möjligen med romanska medeltida delar. Taklaget är uppbyggd dels av takstolar med sparrar, hanband, stickbjälkar, och stödben och dels med saxsparrar och ett extra hanband. Takstolarna vid gavlarna är försedda med bindbjälke istället för tassar. Ingången till absiden från koret är ursprunglig men ommurad mot öster med återanvänd sten, delvis med bevarad kalkmålning. Absidtaklaget är av ek och består av sparrar som vilar på stickbjälkar och två genomgående bjälkar. Bjälkarna är samlade till en mittstolpe som är ställd intill gavelröset. Dendroprover tagna från en del av takstolsvirket har gett dateringar till 1700-talet.

I långhuset framställs bland annat skapelseberättelsen. Här syns den fjärde och den femte dagen; Gud skapar solen, månen och alla stjärnorna och på femte dagen alla vattenlevande djur.

Inredning och inventarier

Altaret kan vara från 1600-talet alternativt början av 1700-talet och består av en träpanel med skulpterade figurer. Ursprunglig färgsättning togs fram av konservator Oswald Oswald 1950-51. Altarskivan är av trä.

Altaruppsatsen är ett provinsialt arbete från 1700-talets första hälft som möjligen kan tillskrivas Matthias Stenbergs verkstad i Ystad. Uppsatsen är utförd i senbarock stil av skulpterat trä i grått, gult, rött, grönt och guld. Mittpartiet utgörs av en tavla med ett skulpterat krucifix framför en målad tavla av Golgata med Jerusalem i fonden och en dramatisk mörk himmel. Mittavlan flankeras av kolonner och sidopartier med pilastrar och ett genombrutet skulpterat bladverk som bär upp ett listverk. Både pilastrarna och kolonnerna är marmorerade. Framför bladverket står två skulpturer. Ovanför listverket finns ett segmentformat överstycke med en kartusch med inskription omgiven av gula och gröna akantusslingor. Högst upp på överstyckets listverk syns Kristus med korsfanan omgiven av änglar.

Altarringen består av ett femsidigt räcke av svarvade, smala balusterdockor samt överliggare och knäfall klädda med röd sammet. Träräcket är målat i pärlgrått.

Kyrkans **predikstol**, delvis från 1700-talets början, är tillverkad i trä med polykrom bemålning. De äldsta delarna kan möjligen tillskrivas Matthias Stenbergs verkstad i likhet med altaruppsatsen. I början av sekelskiftet 1900 byggdes predikstolen om med en ny ekådrad stomme på vilken de äldre skulpturerna och listverket monterades. Korgen har

Altaruppställningen i koret med altare, altaruppsats och altarring.

fyra sidor utförda med rektangulära speglar i vilka skulpturer av evangelisterna är placerade. Mellan speglarna står karyatider framställda med olika symboliska attribut. Korgens sockel är profilerad och dekorerad med änglahuvuden och akantusblad. Längs korgens ovkant går ett profilerat listverk med en inskriftstavla. Korgen bärs upp av en tolvsidig pelare med sex svängda kontursågade konsoler. Det har antagits att predikstolen ursprungligen har haft en baldakin samt en annan trappa med dörr.

Dopfunten är kyrkans äldsta inventarie och kan vara huggen på 1100-talet. Stilmässigt tillhör dopfunten Munkarpsgruppen och har stora likheter med framför allt Knästorps dopfunt vad gäller ornering. Linderöds dopfunt har en firsidig cuppa med

raka, uppåt vidgande, sidor med en rundbågedekor upptill och en sexbladig blomma mitt på sidorna under en bred palmettfris. Cuppans mynning är fasad och botten har ett uttömningshål. Dopfuntens fot är profilerad. Till dopfunten hör ett dopfat av mässing med driven och punsad dekor bland annat två sjöjungfrur. Fatets ålder är okänd.

Bänkinredningen är från 1950-51. Bänkarna har ett enkelt utförande med rakt avslutade ryggar och gavlar med en enkel slät rektangulär spegel som enda dekor. Gavlarna är målade rosa, gult och ljusgrått medan övriga delar är målade i ljusgrått.

Den nuvarande **orgeln** byggdes 1954 av Wilhelm Hemmersam med två manualer och en pedal. I klockvåningen hänger en **klocka** av malm omgjuten 1737 av Andreas Wetterholtz, Malmö.

Övrigt

I kyrkan finns ett dopbord från 1708 tillverkat av trä och målat med rödbrun marmorering och gula detaljer. Bordet är utformat med ett profilerat skaft som står på fyra ben, en bordsskiva med bred kantlist samt ett lock. Delar av ett medeltida

triumfkrucifix från 1400-talets andra hälft finns bevarat på Lunds universitets Historiska museum.

Kyrkogård

Den äldsta avbildningen av kyrkogården syns på en enskifteskarta från 1807. Den visar kyrkogården som en ojämn fyrhörning, omgiven av åkrar och utspridda gårdar. Kyrkan låg mitt på kyrkogården och en klockstapel stod troligtvis i kyrkogårdens sydöstra hörn. Den första kända utvidgningen av kyrkogården gjordes mellan åren 1873-74 åt norr och väster. Samtidigt planterades den med träd och buskar. Nästa utvidgning gjordes mellan 1907-10, även denna gång åt norr och väster. Det utvidgade området kringgärdades huvudsakligen med en enkel stenmur men den sydvästra sidan förstärktes med en dubbelmur samt jordvall. I samband med utvidgningen anlades ett antal grusade gångar, en ny huvudingång på östra sidan och en mindre grindöppning i väster. År 1922 när prästgården hade byggts flyttades grindarna om. Under början av 1950-talet anlades den nya kyrkogården planlagd av arkitekten Bo Lindborg. Den nya kyrkogården inramades slutligen av avenbokshäckar och stängsel, samt en trädkrans av lind.

Kyrkogårdens äldsta delar kringgärdas av stenmurar som delvis har karaktär av låga stödmurar. En mur finns också mellan den gamla högt belägna kyrkogården och den senare kyrkogården i södra slutningen. Dubbla grindöppningar med stenpelare och smidesgrindar finns i väster och i öster. Ett par mindre grindöppningar finns i kyrkogårdens norra del. En trädkrans av oxel växer längs västra och norra sidan av kyrkogården medan södra och östra sidorna kantas av en hagtornshäck. Från västra grinden leder en gång av betongplattor fram till kyrkans entré. Några större gångstråk på kyrkogården är singeltäckta men i övrigt är kyrkogården grästäckt med glest placerade gravstenar av varierande ålder. Vid gamla kyrkogårdens nordöstra respektive sydöstra hörn finns återlämnade gravvårdar. Gravvårdarna är huvudsakligen från 1800-talet och sekelskiftet tidigt 1900-tal.

Nya kyrkogården omges av stenmurar av olika utseende och har två grindöppningar med tre grindblad fästa i betonggjutna grindpelare. Längs södra sidan finns en hamlad lindallé. En större singeltäckt huvudingång löper från norr till söder med en lång trappa längst i norr som leder upp till gamla kyrkogården. Huvudingången korsas av ett större gångstråk i öst-västlig riktning och i övrigt finns mindre gångar i gravkvarteren. I slutningen från gamla kyrkogården är den nya kyrkogården terrasserad och avdelad med klippta avenbokshäckar. Gravvårdarna på de terrasserade delarna är låga, rektangulära stenar från 1900-talets andra hälft och framåt. Vid kyrkogårdens sydvästra hörn finns ett kvadratisk gravvårdskvarter med låga gravstenar huvudsakligen stående i gräs. Längst i väster ligger ett område för urngravar från 1900-talets senare del och i sydöstra delen en minneslund med inramning av träd och buskar.

Byggnader på kyrkogården

Ett bårhus ritat av länsarkitekten Manne Carlman uppfördes 1945 strax nordväst om gamla kyrkogården. Bårhuset är byggt av tegel med vita slätputsade fasader och en låg gråmålad sockel. Taket består av ett brant sadeltak täckt med enkupigt taktegel. På södra gaveln finns en raksluten port med dubbla trädörrar. Ovanför porten hänger ett metallkors i en halvcirkelformad blindering. En låg och bred granittrappa samt en metallramp leder fram till entrén. På byggnadens långsidor finns två spröjsade fönster i djupa fönsternischer. Väster om bårhuset finns en personal- och ekonomibygnad. En ekonomi och transformatorsbyggnad från 1950-talet finns intill på gamla kyrkogårdens östra sida. Denna har vitputsade fasader och sadeltak av rött taktegel.

Karaktärisering

Kyrkomiljön som ligger på en mycket markant höjd i utkanten av Linderöd är förhållandevis opåverkad av senare bebyggelse. Kyrkogården som breder ut sig mot söder bildar en vacker fond mot den lilla kyrkan på toppen av backen. Liksom den närmaste omgivningen bevarar kyrkan till stora delar en äldre karaktär. Endast västförlängningen utgör ett senare tillägg till den romanska byggnadskroppen. Den välhuggna sandstenssockeln på kyrkans äldsta delar är ovanlig till sin form och ett av kyrkans viktigaste karaktärsdrag. Portalomfattningens välhuggna sandstensutsmyckning från samma tid är en kuriositet som förmedlar den tidiga medeltidens bildvärld. Detaljrikedomen är rik och inte helt lättolkad.

Kyrkans kor är ovanligt kort vilket framför allt märks inne i kyrkan där valvet har getts en långsmal form. Typiskt för kyrkan är också det låga ”tornet”, av enkel karaktär, vilket var en vanligare tillbyggnad före 1800-talets stora kyrkobyggnadsperiod. Kyrkan har som så många haft en fristående klockstapel och det låga tornet som byggdes på 1700-talet ska framför allt ses som en västförlängning för att få större bänkutrymme. Brist på pengar som gjorde att västförlängningen aldrig kompletterades med ytterligare en klockvåning. Klockorna fick i stället plats i västförlängningens övre våning. Utvändigt märks också de enhetliga fönsteröppningarna och listverket som tillhör 1800-talet med krav på symmetri, enhetlighet och ljusa kyrkorum. Koppertaket är ett sentida inslag och en ersättning för medeltidens huvudsakliga takmaterial av blyskivor.

Invändigt har den senare inredningen i form av orgelläktare och bänkar en enkel, avskalad funkiskaraktär med ljusa lägmålda färgtoner och inslag av trärena detaljer. Det dominerande inslaget i kyrkorummet utgörs av valven, rikt bemålade med livligt framställa kalkmålning i ljusa rödrosa färger. Målningarna utgör en av få signerade medeltida kalkmålningarna i Skåne vilket gör dem betydelsefulla. De är också några av de mest reproducerade kalkmålningarna med motiv som många känner igen, bland

På vinden finns en ursprunglig fönsteröppning bevarad med delar av ett fönsterglas. I putsen över fönströppningen är putsen ristad med "strålar".

annat från skapelseberättelsen. Bilderna förmedlar både medeltida vardagsbilder, kläder och redskap på ett livligt sätt liksom helgonens martyrium. Konstnären är framför allt känd för sina ansikten framställda utan ögonbryn med tunga ögonlock.

Betydelsefullt för kyrkans inredning är också predikstolen med bevarade 1700-talsdelar samt altaruppsatsen och altaret är från samma tid. Altarringen som bör vara från 1800-talet utgör en fin inramning av altaret.

På vinden finns ett par mycket fina fönsteröppningar. Den ena med bevarad stenomfattning, och den andra med en plankram av ek och ett sekundärt infogat, blyspröjsat glas. I både kor, långhus och absid är taklaget av ek, med inslag av romanska återanvända virkesdelar. På murarna ovan valven finns också ett välbevarat putsskikt.

Att tänka på

- Miljön kring kyrkan bevarar en äldre karaktär med traditionella inslag av kallmurar, trädkrans och gravvårdar stående i gräs. Nya kyrkogården har en modern karaktär med terrasserade gravplatser längs rygghäckar och nya begravningsområden som minneslund och urngravplatser.
- Kyrkans exteriör är välbevarad utan moderna tillägg. Kyrkan bör underhållas med traditionella material och teknik.
- Invändigt har kyrkan en enkel, avskalad och nedtonad karaktär vad gäller senare inredning från 1800-, och 1900-talen. Fokus är istället på altaruppställningen och kyrkans medeltida valv och kalkmåleri.
- På vinden bevaras äldre taklag samt puts och fönsteröppningar.

Skydd

Kyrkor och kyrkogårdar tillkomna före 1940 skyddas som kyrkligt kulturminne, enligt Kulturmiljölagen 4 kap. Delar av kyrkogården ingår i formlämningsområdet Linderöd

38:1 och skyddas enligt kulturmiljölagens 2 kap. Området utgör en del i den historiska bytomten utifrån 1807 års karta. Även den medeltida kyrkan är utmärkt som fornlämning, Linderöd 29:1.

Källor

Den medeltida träskulpturen i Skåne, En bildokumentation, Lena Liepe, Skriftserie Skånsk medeltid och renässans 15. Lund 1995.

Linderöds kyrkogård, vård- och underhållsplan, 2016, Hanna Cöster, Maria Johansson och Tony Svensson, Rapport R2016:43, Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne

Linderöds medeltidskyrka, Anders Ranger, Linderöd 1993.

Medeltida inmurade fönsterramar i Lunds stifts kyrkor, Karl-Magnus Melin, Ur *Aarbøger For nordisk Oldkyndighed og Historie Annual of the Royal Society of Northern Antiquaries 2018*, Köpenhamn 2022.

Skåne, Landskapets kyrkor, red. Markus Dahlberg, Riksantikvarieämbetet, 2015.

Skånes kyrkor 1050-1949, Wahlöö, Claes, Kävlinge 2014.

Sockenkyrkorna – kulturarv och bebyggelsehistoria, Riksantikvarieämbetet, 2008.

Underhållsplan för Linderöd kyrka, Opublicerad rapport. Barup och Edström arkitektkontor AB, 2006.

Internet

Medeltida kyrkor i Skåne, Databas skapad av byggnadsarkeolog Barbro Sundnér, Webbsida Svensk nationell datatjänst SND-ID: SND 0941, besökt den 2018-11-27: <https://snd.gu.se/sv/catalogue/study/snd0941>

Övriga uppgifter

Inventeringsdatum: Oktober 2021

Fältinventering: Kerstin Börjesson

Rapportsammanställning och foto: Kerstin Börjesson

Granskning: Jessika Nilsson, Regionmuseet Skåne

Färdigställd: 2023-04-12